

Лекція 10

Тема: Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності

План

1. Розпад Австро-Угорської імперії і західноукраїнські землі. Проголошення ЗУНР. Державне будівництво. Євген Петрушевич.
2. Початок польсько-української війни. Галицька армія. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення.
3. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Хотинське повстання.
4. Військова присутність Антанти на півдні України. Друга війна більшовицької Росії з УНР.
5. Реорганізація Директорії УНР.

Література: П-1: §28-29. П-2: тема 15-16; П-3: §20

Електронні підручники:

[Istoriija Ukrainy 10klas Turchenko.pdf](#)

[Istoriija Ukrainy 10klas Pometun.pdf](#)

[10-klas-istorija-ukrajini-vlasov-2018-stand.pdf](#)

[Istoriija Ukrainy 10klas Kulchyckyj.pdf](#)

1 Західноукраїнські землі, як відомо, перебували у складі Австро-Угорської імперії.

У жовтні 1918 р. почався розпад Австро-Угорської імперії, яка терпіла поразку у I світовій війні і була охоплена революційно-визвольним рухом.

На території Австро-Угорської імперії утворилися незалежні держави: Австрія, Чехословаччина, Угорщина, пізніше Югославія. 11 листопада 1918 р. відродила свою незалежність Польща. Посилюється національно визвольний рух в Західній Україні¹.

18 жовтня 1918 р. українські політичні діячі та церковні ієрархи Східної Галичини і Буковини утворили у Львові **Українську Національну Раду** на чолі з **Євгеном Петрушевичем**. Своєю метою УНРада оголосила **об'єднання західноукраїнських земель в одне ціле – незалежну Українську державу**.

З Національною Радою співпрацював **Військовий комітет**, створений у вересні 1918 р. офіцерами–українськими австрійської армії та представниками українських січових стрільців.

1 листопада 1918 р. у Львові з ініціативи Військового комітету (Української Генеральної Команди) відбувся виступ солдатів–українців, активно підтриманий населенням міста. Ці події увійшли в історію під назвою **листопадовий зрив**. За допомогою 1500 стрільців повстанці здійснили переворот. Владу у Львові було передано Українській Національній Раді. Незабаром на всій території Східної Галичини була встановлена українська влада.

13 листопада 1918 р. було проголошено ЗУНР. Президентом її став **Є. Петрушевич**, Законодавча влада належала **Українській Національній Раді**, виконавча – **Державному секретаріату** (уряду) на чолі з лідером національно-демократичної партії – **К. Левицьким**

Органи влади ЗУНР			
	Глава держави Президент Євген Петрушевич	Законодавча влада Українська Національна Рада	Виконавча влада Державний секретаріат на чолі з К.Левицьким

За короткий час урядом ЗУНР була сформована ефективна система управління.

Внутрішня політика ЗУНР

- ✓ Прийнято Закон про громадянство, українська мова проголошувалася державною.
- ✓ Проведено довибори до УНРади, сформована місцева адміністрація.
- ✓ Створено правоохоронні органи.
- ✓ Проголошувалась ліквідація великого землеволодіння і передача землі селянам.
- ✓ Вводилася національна валюта - гривня та карбованці..
- ✓ Прийнято Закон про національні меншини, що гарантував їм 30% місць у майбутньому парламенті.
- ✓ Створювалась система народної освіти.
- ✓ Установлена державна монополія на продаж найважливіших продуктів.
- ✓ Запроваджено 8-годинний робочий день.
- ✓ Сформовано національні збройні сил - **Українську галицьку армію**

2. ЗУНР відразу стала об'єктом агресії з боку Польщі. У листопаді 1918 - липні 1919 р. Східна Галичина стала ареною **україно-польської війни**. Поляки прагнули включити західноукраїнські землі до польської держави. Ситуація ускладнювалась тим, що Польщу підтримували країни Антанти – США, Англія, Франція.

Уже перші збройні сутички з польськими військами змусили уряд ЗУНР подбати про створення власної армії. Основою її став полк Українських січових стрільців. Завдяки загальній мобілізації в лавах **Української галицької армії (УГА)** опинилося близько 100 тис. чол..

Значні зусилля уряду ЗУНР були спрямовані на об'єднання з УНР.

22 січня 1919 р. в Києві **проголошено Акт злуки УНР та ЗУНР** (Зараз **22 січня** відзначається як **День соборності України**). Але Акт Злуки реалізовано не було як через складне воєнне та міжнародне становище обох республік так і через значні суперечності між урядами ЗУНР та УНР.

3. Після розпаду Австро-Угорщини влада в Буковині перейшла до новоствореного **Українського крайового комітету**. 3 листопада за його ініціативою відбулося **Народне віче**, на якому депутати прийняли рішення приєднати землі краю до ЗУНР.

Президентом краю став **О. Полович**. Проте Румунія відразу ввела свої війська у Північну Буковину та Бессарабію. Приєднання цих земель до Румунії підтримала Антанта. Жорстокість окупантів викликала протест серед українського населення. У **січні 1919 року** у Північній Бессарабії (**на Хотинщині**) почалося повстання проти окупантів. Повстанці за кілька днів повністю звільнили свій край від румунських військ і встановили владу **Хотинської Директорії**. Але згодом Румунія, підтягнувши значні сили, розбила українські загони.

Більшість українських громадських діячів Закарпаття була тісно пов'язана з політичним життям ЗУНР і УНР. Однак вони не змогли витримати тиску представництва США, що вимагало приєднання Закарпаття до складу Чехословаччини.

Таким чином, усі спроби відстояти самостійність західноукраїнських земель у межах єдиної української держави завершилася поразкою.

4. Після поразки німецько-австрійського блоку Антанта спробувала взяти під свій контроль всі території, які залишив її противник. Наприкінці **листопада 1918 року** військові кораблі Франції увійшли до Севастополя та Одеси й розпочали наступ в глиб української території. Загальна кількість військ Антанти на півдні України і в Криму становила 60 тис. чоловік.

Втручання військ Антанти у війну в Україні не сприяло вирішенню жодного питання, навколо яких точилася жорстока боротьба. Навпаки, у містах Півдня України замість порядку і спокою, обіцяних союзниками, посилювався терор, запанувала анархія, зростала злочинність. На захопленій території зупинилися фабрики і заводи, не діяв транспорт. Не вистачало продуктів харчування. Орієнтація Антанти на білогвардійщину викликала незадоволення українських політичних партій і населення, яке вороже зустріло війська Антанти.

Після того як німецько-австрійські війська залишили Україну більшовицька Росія здійснила спробу відновити свою владу в Україні.

Спроби Директорії порозумітися з радянською стороною виявилися невдалими. **16 січня 1919 року Директорія оголосила війну радянській Росії. Почалася II україно-більшовицька війна.**

28 листопада 1918 року з ініціативи КП(б) у м. Суджа було створено **Тимчасовий робітничо-селянський уряд України** на чолі з Г. Пятаковим, а згодом Х. Раковським. Саме на допомогу українським більшовикам знову прийшла на допомогу Росія. Протягом листопада-грудня 1918 року більшовики відновили владу на значній частині українських земель. **3 січня 1919 року** радянські війська захопили Харків.

5. Опинившись у безвихідному становищі, за відсутності зброї і сильної армії, Директорія змушена була розпочати переговори з країнами Антанти, війська якої перебували на півдні України.

Під час зустрічі в Одесі французьке командування в ультимативній формі зажадало *реорганізації Директорії, вилучення із її складу представників соціалістичних партій, в тому числі В. Винниченка і С. Петлюри, збільшення армії до 300 тис. та підпорядкування її командуванню Антанти.*

У відповідь С. Петлюра заявив про припинення свого членства в УСДРП, а В. Винниченко вийшов із складу Директорії і передав свої повноваження **С. Петлюрі**. В. Чехівський – голова Ради міністрів УНР подав у відставку, а уряд очолив **С. Остапенко**.

Таким чином, влада в Директорії була зосереджена в руках С. Петлюри. В. Винниченко, М. Грушевський, В. Чехівський емігрували за кордон. Це справило негативне враження на армію і державний апарат. Дезорганізація і розлад посилювалися.

Рекомендую переглянути відео: [www.youtube.com > watch](http://www.youtube.com/watch)

[Перевести цю сторінку](#) 20 кроків до мрії. Крок 12 - Проголошення Акту Злуки ...

